

הכוחות המיוחדים

במלחמת המפרץ

לאחר שגברו הבריטים על ההתנגדות הראשונית של גנרל ה' נורמן שווארצקופף, מפקד הפיקוד המרכזי של ארצות הברית, עוצבה התפיסה העיקרית להפעלת הכוחות המיוחדים כפעילות סימולטנית לניהול המתקפה האווירית, שתפגע במערך העיראקי, ותפרק בהדרגה תחילה את רכיביו הפונקציונליים האסטרטגיים ולאחר מכן את רכיביו המערכתיים.

במסגרת תפיסה זו קבע גנרל שווארצקופף, כי הפעילות העיקרית של הכוחות המיוחדים תמוקד בפגיעה בקווי תקשורת (ובנתיבי ההספקה), ואילו הונאה והטרדה כללית של הכוחות העיראקיים יבוצעו כמשימה משנית.

שטח ומזג-אוויר

השוני הגדול שבין השטח שבמערב עיראק, שבו הופעלו הכוחות המיוחדים הבריטיים, לבין השטח במזרחה, שבו הונחתה מתקפת היבשה של בעלות הברית, זכה להדגשה יתירה בספר של גנרל דה לה בילייר. הוא ראה בוואדיות העמוקים, בגבעות הגבוהות והסלעיות ובמיעוט החול יתרון רב להפעלה מוסתרת של חוליה רגלית ואף למסתור לכוח הרכוב. לעומת זאת, קור עז, גשם מעורב בשלג, ברד וכפור, השוררים באזור בחודשי החורף, אילצו את הלוחמים להדליק מדורות מתחת לכלי-רכבם לבל יקפאו מנועיהם. מזג האוויר היה קושי עצום, ואף סיכן את הלוחמים, שאחד מהם קפא למוות במהלך המלחמה.

הדנים בהפעלה של כוחות מיוחדים כגורם בניהול המבצעים ברמה המערכתית ובחשיבותם עשויים למצוא בספר Storm Command של הגנרל הבריטי פיטר דה לה בילייה – שחלק נכבד ביותר משירותו הארוך (כארבעים שנה) עבר עליו בפיקוד על יחידות כאלו – מקור לא-אכזב, לרבות תיאור דרמטי ומרתק של אירועים, שעברו על אנשי הכוחות המיוחדים של צבא בריטניה (SAS) במלחמה.

משימות עיקריות ברוח הרעיון המערכתי

מלכתחילה ראה הפיקוד הבריטי במרחב הענק של כוויית-עיראק זירה נוחה להפעלה של הכוחות המיוחדים במבצעים הקלאסיים בעומק שטח האויב ובמעורבותם בהתנגדות לכיבוש העיראקי של כוויית ובפיקוח עליה. הפיקוד העמיד שני תנאים עיקריים להפעלת הכוחות האלה:

- א. אופיה המעשי של המשימה
 - ב. זמינות אמצעי חילוץ למקרה חירום
- המשימות הקלאסיות, כפי שהוגדרו בשבוע השני של ינואר 1991, היו ניתוק צירים, פגיעה בתקשורת וביצוע הונאה לשם זריעת החשש במוחו של פיקוד האויב, כי מכינים מתקפה רבתי במערב עיראק. ניתוח המשימות ואישורן חייבים היו לעבור את אמת-הבווחן של התרומה המשוערת של הכוח – לנוכח מגוון כשריו של כוח האוויר – והיא תרומה ייחודית, שאין מטוסי חיל האוויר מסוגלים לבצעה.

צורת התפעול

אף שפרטי הארגון למשימה נותרו חסויים, ציין גנרל דה לה בילייה את החלוקה העקרונית לצוותים רגליים ולצוותים רכובים. צוותים רגליים נועדו למשימות תצפית ולחבלה בעומק השטח (שבוצעה עם נוכחות המסוק, שהחדיר את הכוח בקרבת מקום החבלה). צוותים רכובים, שבאו לידי ביטוי בשדרות ניידות על גבי רכב "לנד-רובר" ובאופנועים חמושים בטילים נ"ט "מילאן", הפכו לנכחות פשיטה וחבלה ב"משעול הסקאדים" של מערב עיראק.

הצלחות וכישלונות ראשוניים

מעשרים בינואר 1991 הופעלו שני צוותי תצפיות ושני צוותים רכובים. מסכת האירועים לא חסרה אכזבות (כגון אותו מפקד צוות, שדרש להחזירו מיד לשטח הידידותי לאחר שנוכח, כי האזור, שבו נחת, כה שטוח עד כי הוא עלול להפוך למלכודת מוות לאנשיו). לעומת זאת, ב־23 בינואר חדר כוח מיוחד SBS (של חיל הים הבריטי) למרחק שישים ק"מ מבגדאד באמצעות מסוק "צ'נוק", ופוצץ קטע ניכר מקו התקשורת בין בגדאד לבין מרחב הפריסה הקדמי של הכוחות העיראקיים. באותו זמן נכנס סיור רגלי בן שמונה אנשים לשטח העיראקי, נתקל בכוחות עיראקיים, ונפוץ לכל עבר. לרשימת ההצלחות ניתן להוסיף את שבייתו של סגן מחיל התותחנים העיראקי, שנתפס כאשר כל מפותיו עמו, והדבר אפשר מיפוי מדויק של המערך העיראקי במערב עיראק.

צייד "סקאדים"

המצב המיוחד, שנוצר עם התקפת ישראל בטילים קרקע-קרקע "סקאד", והמסקנה הבלתי-נמנעת, כי אין זרוע האוויר של בעלות הברית מסוגלת לטפל ביעילות במשגרים הניידים, יצרו מצב מדיני רופף, שבו גברו איומי ישראל להתערב, כדי לחסל את האיום. לכן, החלה מפקדת הזירה האסטרטגית, ועמה גם גנרל דה לה בילייה, לחפש אמצעי יעיל ביותר לביצוע משימה בעומק שטח האויב, שמטוסים אינם יכולים לבצעה כראוי. דחיפות המשימה וייחודה המבצעי עמדו מאחורי הבחירה בכוחות המיוחדים למילוי המשימה. בכך שונה סדר העדיפויות. "סקאדים, סקאדים ועוד פעם סקאדים", נאמר למפקדי היחידות. שכן משגר נייד, הנע על-גבי כביש ראשי, אינו שונה בעיני טייס ממכלית דלק. כדי להגדיל את שרידות משגריהם הניידים, נקטו העיראקים תכסיסי התחמקות מתוחכמים, תוך שהם הסתירו משגרים תחת גשרים בכביש המהיר, והעלימו אותם כליל ממכשיר התצפית של מטוסי הסיוור. רק זיהוי ברור, מעקב ופגיעה בטרם פריסה יכלו להבטיח, כי מערכת-נשק זו תנוטרל. הימצאות צוותים רכובים של SAS בקרבת דרכים ראשיות להספקה יכלה להופכם למערכת אמינה לזיהוי ולמעקב. לרוב, הם היו גם כוח חבלה ופשיטה, שצויד בטילים נ"ט "מילאן" (טווח 2,000 מטר), שהוכחו כקטלניים ביותר בצייד משגרי הטילים. למרות קיצור נמרץ בהליכי התקשורת ובנהלים לאזעקת מטוסי תקיפה אמריקניים, עברו עדיין